

KÚRIA

Bfv.II.120/2014/6.szám

A Kúria Budapesten, a 2014. év július hó 10. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A zsarolás büntettének kísérlete és más bűncselekmény miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Budaörsi Városi Bíróság 3.B.16/2009/48. számú ítéletét, illetőleg a Budapest Környéki Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2.Bf.148/2013/5. számú végzését hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I. A Budaörsi Városi Bíróság a 2012. december 7. napján meghozott és kihirdetett 3.B.16/2009/48. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki

ñ zsarolás büntettének kísérletében [1978. évi IV. törvény - korábbi Btk. - 323. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont], és

ñ könnyű testi sértés vétségében [korábbi Btk. 170. § (1) bekezdés].

Ezért őt - halmazati büntetésül - 2 év 8 hónap börtönbüntetésre és

2 év közügyektől eltiltásra ítélte. Az 1 rendbeli zsarolás büntetnének kísérlete miatt indult eljárást megszüntette. Kötelezte terheltet a felmerült bűnügyi költség megfizetésére.

Az első fokú ítélet ellen az ügyész a terhelt terhére, az eljárás megszüntetésével érintett cselekménnyel kapcsolatban a bűnösség megállapítása és súlyosabb büntetés kiszabása végett jelentett be fellebbezést, míg a terhelt és védője elsősorban felmentésért, másodsorban enyhítésért fellebbezett.

A Budapest Környéki Törvényszék, mint másodfokú bíróság a 2013. október 1. napján tartott nyilvános ülés alapján meghozott 2.Bf.148/2013/5. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta azzal, hogy a kiszabott szabadságvesztés tartamába a terhelt által 2008. február 16. napján őrizetben töltött időt beszámítani rendelte.

A felülvizsgálati indítvánnyal érintett I./alatti jogerős ítéleti tényállás szerint a terhelt 2006. szeptemberében 1,5 millió Ft kölcsönt adott a sértettnek havi 10 %-os kamatra. Ezt követően a sértett megközelítőleg 6 hónapig fizette a havi 150.000 Ft kamatot, azonban a tőkét nem tudta törleszteni. A 6 hónap elteltével a terhelt egyoldalúan úgy rendelkezett, hogy mivel a sértett a tőkét nem tudta törleszteni, heti rendszerességgel kell fizetnie a 150.000 Ft kamatot. A sértett ezt elfogadta. Úgy nyilatkozott, hogy "bele kellett mennem", mivel félt a terhelttől, mert olyan köre volt a terheltnek, akik az erőszaktól sem riadtak vissza. Majd 1 év elteltével a sértett nehezkesebben tudta fizetni a terheltnek a heti 150.000 Ft kamatot, mivel az építési vállalkozása nem jövedelmezett olyan jól. Így a sértett 2006. szeptember és 2008. február 15. napja közötti időszakban megközelítőleg 8.400.000 Ft-ot fizetett vissza a terheltnek kamat címén.

Amikor késve fizette a sértett a heti kamatot, vagy felmerült az, hogy nem tudja fizetni, akkor a terhelt üvöltözött és fenyegetőzött, hogy ha a pénz nem lesz nála időben, akkor szétveri a sértettet és a házat, ráküld embereket a sértettre, akik meg fogják verni. 2008. február 15. napján, amikor a heti kamat esedékes lett volna, a sértett telefonon keresztül kérte, hogy a terhelt adjon 2-3 nap haladékot. A terhelt erre kiabált és fenyegette a sértettet, hogy ha nem fizet szétvereti, és szétveri a lakását. A sértett erre vállalta, hogy megpróbálja összeszedni a pénzt, azonban később felhívta a terheltet, hogy nem tud fizetni. Kérte, hogy legyen toleráns, hiszen elég sok pénzt tett már a terhelt zsebébe. Azonban a terhelt ezt nem fogadta el, és megfenyegette a sértettet, hogy megöli, odamegy a sértett munkahelyére, kitapossa a belét. Majd mondta a sértettnek, hogy menjen el a lakására, mert ezt a dolgot meg kell beszélniük. A sértett ennek eleget is tett. Elment a terhelt Sz, M u. szám alatt

lévő lakására a tulajdonát képező Hyundai típusú személygépkocsival, melyben benn ült a felesége, két kiskorú gyermekük és azok egy barátja is. A sértett egyedül ment fel a terhelt lakására, miközben a családja a gépkocsiban maradt. A terhelt lakásán az előszobában a terhelt megkérdezte a sértettet, hogy miért nem tud fizetni, majd miután a sértett ismét haladékot kért, a terhelt egy alkalommal állon ütötte, a falhoz szorította és tenyérrel fülön ütötte. A bántalmazást követően a terhelt közölte a sértettel, hogy elveszi a ház előtt álló gépkocsiját, és akkor fogja visszaadni, amikor a sértett rendezte a heti kamatot. A terheltet az sem tartotta vissza, hogy a gépkocsiban tartózkodik a sértett családja. Amikor a sértett ezen tényt közölte a terhelttel, úgy nyilatkozott, hogy ez nem érdekli. Mivel a sértett félt a terhelttől, valamint féltette a családját, ezért nem ellenkezett. Hagyta, hogy a terhelt üljön be a gépkocsiba, melyben a családja tartózkodott, és a sértett pedig a terhelt Toyota Yaris típusú gépkocsijába ült, melyet a terhelt egyik barátja, Sz S vezetett. Útközben a terhelt a sértett feleségével is közölte, hogy akkor kapják vissza a gépkocsit, ha fizettek. Miután a terhelt hazavitte a sértettet és annak családját az É, u. szám alatti házukhoz, a terhelt a sértett gépkocsiját azért, hogy azt a sértett ne tudja visszavenni esetlegesen egy pótkulccsal, a lakásától messze, a Sz, P lakótelep parkolójába, a u. szám előtti parkolórész első parkolóhelyén parkolta le. A sértett feljelentését követően a rendőrség ezen a helyen foglalta le a személygépkocsit, majd adta ki a sértettnek.

A bántalmazás következtében a sértett a bal oldali dobhártya sérüléssel repedését szenvedte el, mely sérülés büntetőjogi gyógytartama 8 napon belüli.

II. Az ügyben meghozott jogerős határozat ellen a terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 416. § (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott okból. Az indítvány szerint az I/. pont alatti ítéleti tényállás alapján az elsőfokú bíróság védenca terhére tévesen állapította meg a jogtalan haszonszerzési célzat fennállását, és így azt a másodfokú bíróság tévesen hagyta jóvá. Érvelése szerint a tényállás alapján megállapítható, hogy a kölcsön nyújtása tárgyában a felek között létrejött megállapodás alapján sem rövid, sem hosszú határidő nem volt megállapítva a visszafizetésre. A sértett fizetési képessége nem az előre tervezettek szerint alakult, a terhelt ezért előre közölte vele, hogy mivel a tőkét továbbra sem tudja visszafizetni, ezért a kamat fizetésének gyakoriságát heti szintre növelik. A rendelkezésre álló iratanyag alapján megállapítható, hogy a módosításba a sértett - saját elmondása szerint - éppen azért egyezett bele, mert tudta, hogy a tőkét még mindig nem tudja egy összegben visszafizetni. A terhelt ezért és ekként megalapozottan vélte a követelését jogosnak. A terhelt tudta és szándéka mindvégig az általa jogosnak

vélt követelés érvényesítésére irányult.

Mindezekre figyelemmel a felülvizsgálatot benyújtó védő azt indítványozta, hogy a Kúria az első- és másodfokú határozatot akként változtassa meg, hogy az I. vádpont szerinti cselekmény zsaroláskénti minősítését mellőzze (az legfeljebb önbíráskodásnak minősíthető), és a terhelttel szemben kiszabott büntetést enyhítse.

A Legfőbb Ügyészség a BF.173/2014. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta. Érvelése szerint a kölcsön adott 1,5 millió forint ellenében a sértett 2008. februárjáig 8,4 millió forintot fizetett vissza terheltnek. Ehhez képest az uzsorás szerződés alapján a terheltnek már semmiféle jogos vagy jogosnak vélt igénye nem lehetett. A további heti kamatok követelésével jogtalan haszonszerzési szándéka volt. Emellett a terhelt a követelése kikényszerítése érdekében a sértettet bántalmazással, öléssel, lakásának szétverésével fenyegette, még bántalmazására is sor került. Ekként az eljáró bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértése nélkül minősítette a terhelt I./ tényállási pont alatti cselekményét zsarolás bűncselekményének. Álláspontja szerint ugyanakkor a terhelt zsarolási cselekménye nem minősül kísérletnek. Miután ugyanis a sértett autóját a törlesztő részlet fejében elvitte, ezzel neki kárt okozott, ezáltal a cselekmény befejezetté vált. Ez azonban nem eredményezte törvénysértő büntetés kiszabását.

A Legfőbb Ügyészség ezért azt indítványozta, hogy a Kúria a Be. 426. §-a alapján, a Be. 424. §-ának (1) bekezdése szerinti tanácsulésen az első- és másodfokú határozatokat hatályában tartsa fenn.

A terhelt időközben meghatalmazott új védője a korábban benyújtott felülvizsgálati indítványt részben kiegészítve úgy nyilatkozott, hogy az első fokon eljáró bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg védence bűnösségét a zsarolás büntetében, tekintettel arra, hogy a cselekmény helyes minősítése önbíráskodás büntette. Az irányadó tényállásból következően védence tudata és szándéka nem jogtalan, hanem jogosnak vélt vagyoni igény érvényesítésére irányult, amely az alapvető elhatárolási szempont a Btk. 273. §-a szerinti önbíráskodás büntette és a Btk. 323. §-a szerinti zsarolás büntette között. Erre tekintettel elsődlegesen a jogerős ügydöntő határozat megváltoztatását, a zsarolás cselekményének önbíráskodás büntetteként minősítését és a terhelttel szemben lényegesen enyhébb büntetés kiszabását, másodlagosan a megtámadott határozatok hatályon kívül helyezését és a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását indítványozta.

III. A Kúria a 2013. évi CLXXXVI. törvény 63. §-ával 2014. január

1-jei hatálybalépéssel módosított Be. 424. §-ának (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati indítványt - kizáró rendelkezés hiányában - tanácsülésein bírálta el.

1.

A Kúria előjáróban rögzíti, hogy miután a Be. 423. §-ának (2) bekezdése értelmében a rendkívüli perorvoslati indítványt a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni, ily módon a megtámadott határozat meghozatala idején hatályban volt, 1978. évi IV. törvényben (továbbiakban Btk.) foglalt büntető anyagi jogszabályok alapján döntött a felülvizsgálati indítvány felől.

A Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot az abban rögzített tényállás alapul vétele mellett egyrészt a terhelt védőjének felülvizsgálati indítványából következően a Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott okból, másrészt - a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontjában írt eljárásjogi felülvizsgálati okok tekintetében - hivatalból [Be. 423. § (4)-(5) bekezdések] bírálta felül.

Ennek során a felülvizsgálati indítványt alaptalannak, a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatát alaposnak találta.

2.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amelyre csak a törvényben pontosan meghatározott feltételek esetén van lehetőség. Az 1998. évi XIX. törvény (Be.) 416. § (1) bekezdésének a) és b) pontja alapján felülvizsgálatnak büntető anyagi jogi szabálysértés, valamint a c) pontja alapján ún. abszolút eljárási szabálysértések esetén van helye.

Az eljárási törvény szerint a tényállás helyessége a felülvizsgálat tárgya nem lehet. A felülvizsgálati eljárásban a Be. 423. § (1) bekezdésének törvényi előírása szerint a tényálláshoz kötöttség érvényesül. A jogerős határozatban megállapított tényállás nem támadható.

A Be. 423. §-ának (4) bekezdése szerint ugyanakkor a Kúria a megtámadott határozatot csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében és csak az indítványban meghatározott okból bírálja felül; ez alól csak a Be. 416. § (1) bekezdésének c) pontjában megjelölt - feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező - eljárási szabálysértések jelentenek kivételt.

A Kúria a terhelt felülvizsgálati indítványát tehát a Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontjában megjelölt ok szempontjából vizsgálta.

3.

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontja értelmében a jogerős ítéletben kiszabott büntetés felülvizsgálatára csak akkor van lehetőség, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt került sor törvénysértő büntetés kiszabására, vagy törvénysértő intézkedés alkalmazására. A büntetés vagy intézkedés akkor törvénysértő, ha a kiszabásának, illetve alkalmazásának feltételeit meghatározó törvényi rendelkezésekkel ellentétes.

Az indítványban a védő anyagi jogi szabály megsértésére hivatkozott, amikor azt állította, hogy az I./ tényállási pontban foglalt cselekmény esetében tényállási elem, nevezetesen jogtalan haszonszerzési célzat hiányában a zsarolás bűncselekménye védenye terhére nem állapítható meg, miután tudata és szándéka nem jogtalan, hanem jogosnak vélt vagyoni igény érvényesítésére irányult, ezért magatartása önbíráskodás büntettén túl nem terjeszkedett.

A Kúria - a már hivatkozott tényálláshoz kötöttség folytán - kizárólag a I./ tényállásból kiindulva vizsgálhatta, hogy a terhelt bűnösségének a kimondása a zsarolás bűncselekményében megsértette-e a büntető anyagi jog szabályait.

A terhelt bűnösségét az eljáró bíróságok az I./ tényállási pontban foglalt bűncselekményben a Btk. 323. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (2) bekezdésének b) pontja szerint minősülő és büntetendő súlyos fenyegetéssel elkövetett zsarolás büntettének kísérletében mondták ki.

A Btk. 323. §-ának (1) bekezdésében meghatározott zsarolás büntettét elköveti, aki jogtalan haszonszerzés végett más erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen, vagy eltűnjön, és ezzel kárt okoz.

A zsarolás büntettének minősített esetét követi el az, aki a zsarolást élet, vagy testi épség elleni avagy más hasonlóan súlyos fenyegetéssel követi el. Ebből következően a minősítő körülmény a zsarolás elkövetési magatartásai közül értelemszerűen csak a fenyegetéshez kapcsolódhat, az erőszak alkalmazásához nem.

A zsarolás tényállásában szereplő fenyegetés meghatározása során a Btk. 138. §-ában meghatározott fenyegetés-fogalom minden megszorítás nélkül alkalmazható. A zsarolási fenyegetés történhet személyi, vagyoni, erkölcsi hátrány kilátásba helyezésével egyaránt. A zsarolási fenyegetés nem közvetlen, a később bekövetkező hátrány kilátásba helyezését is magában foglalhatja. A fenyegetés megvalósítható akár jogszerű magatartás kilátásba helyezésével is.

A Kúria az irányadó tényállás alapul vételével az eljáró

bíróságokkal egyezően azt állapította meg, hogy a terhelt I./tényállási pontban foglalt magatartása a súlyos fenyegetéssel elkövetett büntettének minden elemét magában foglalja. Az ítéleti tényállás szerint a sértett 2006. szeptemberében a terhelttől 1,5 millió forintot kért kölcsön havi 10 %-os kamatfizetés mellett. A tőke- törlesztési készség hiánya, majd a kizárólag a kamat fizetésére szorító fizetés - pusztán számszakilag - azt eredményezte, hogy a sértett 2008. február 18. napjáig megközelítőleg 8.400.000 Ft-ot fizetett a terheltnek kamat címén. Ebből helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a követelés jogtalansága a megállapodás szerint a terheltnek járó, valamint az általa követelt összeg különbözősége alapján egyértelműen megállapítható.

Ehhez képest az uzorás szerződés alapján a terheltnek már semmiféle jogos vagy jogosnak vélt igénye nem lehetett. A további heti kamatok követelésével jogtalan haszonszerzési szándéka volt. Ezért nincs jogi alapja a védő azon jogi álláspontjának, hogy a terhelt szándéka jogosnak vélt vagyoni igény érvényesítésére irányult, miután a terhelt és a sértett - a tőke törlesztés lehetőségének hiányában - megegyezett abban, hogy a kamat fizetése heti gyakorisággal történik.

Az irányadó tényállás azonban részletesen rögzíti - a terhelt védője pedig figyelmen kívül hagyta - azt a sértettel szemben tanúsított kitartó és következetes terhelti magatartást, amely a sértettben komoly félelmet keltett. Az ítéleti tényállás tartalmazza azt, hogy azok a terhelti megnyilvánulások (üvöltözés, fenyegetőzés), valamint a terhelt részéről elhangzott kijelentések, miszerint szétvereti a sértettet, és a házáat, ráküld embereket a sértettre, akik majd megverik, megöli, kitapossa a belét) mindig akkor hangzottak el, amikor a sértett késve fizette a heti kamatot, vagy előállt az a helyzet is, hogy nem tud fizetni. Arra is volt példa, hogy akkor, amikor a sértett haladékat akart kérni, a terhelt nyolc napon belül gyógyuló sérülést okozva bántalmazta is.

A Kúria megítélése szerint pontosan ezek a körülmények azok, amelyek cáfolják a védőnek azt az állítását, hogy a terhelt jogosnak vélt vagyoni igényét kívánta érvényesíteni. Ahogy arra az elsőfokú bíróság helyesen rámutatott, a terhelt vonatkozásában az önbíráskodás büntettének elkövetése fel sem merülhetett. A terhelt nem vélhette jogosnak a havi 150.000 Ft helyett a heti 150.000 Ft kamat követelését. A fenyegetést is azért alkalmazta, hogy a jogtalan haszonra szert tegyen.

Bár a jogtalan haszonszerzési célzatnak a kár okozására nem kell kiterjednie, a kár, mint eredmény tényállási eleme a bűncselekménynek. A bekövetkezett kár tényleges összegének, illetve igényelt mértékének nincs jelentősége a bűncselekmény

megállapíthatóság szempontjából. A szándékos bűncselekmény azonban akkor befejezett, ha a kikényszerített sértetti magatartás eredményeként a kár bekövetkezik. Jelen tényállási pont esetében ez megtörtént. Ezért osztotta a Kúria legfőbb Ügyészség álláspontját atekintetben, hogy azzal, hogy a terhelt a fenyegetés hatása alatt álló sértett autóját a törlesztő részlet fejében elvitte, neki kárt okozott, és ezzel - függetlenül a kár bármilyen csekély összegétől - a cselekmény befejezetté vált.

Mindezekre figyelemmel a Kúria azt állapította meg, hogy a terhelt bűnösségének kimondására az I./ tényállási pontban rögzített cselekmény tekintetében a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével került sor, annak pontosítása mellett, hogy a cselekmény befejezett.

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontja értelmében a büntetés revíziójára felülvizsgálat keretében csak akkor van lehetőség, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, vagy a büntetőjog más szabályának megsértése miatt került sor törvénysértő büntetés kiszabására.

A Kúria azt állapította meg, hogy miután a téves minősítés nem eredményezte törvénysértő büntetés kiszabását - figyelemmel arra, hogy a kísérletre is a befejezett bűncselekmény büntetési tételét kell alkalmazni - a kiszabott büntetés mértékét - kizárólag a zsarolás befejezettségére tekintettel - a Kúria nem vizsgálhatta.

A Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból lefolytatott vizsgálatra figyelemmel a Kúria azt is megállapította, hogy az ügyben eljáró első- és másodfokú bíróságok nem követtek el a fenti törvényhely szerint értelmezhető eljárási szabálysértést.

Mindezekre figyelemmel a Kúria a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott első- és másodfokú határozatot - a Be. 426. §-a alapján - hatályában fenntartotta.

A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. §-a (4) bekezdésének a b) pontja zárja ki.

A Be. 418. §-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2014. július 10.

Dr. Molnár Gábor Miklós s.k. a tanács elnöke, Dr. Krecsik Eldoróda
s.k. előadó bíró, Dr. Kiss Sándor s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

bírósági ügyintéző
NYM